

DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2021.61.94-106>

УДК 721(477) (045)

Коротун Ірина Вадимівна,

*доктор архітектури, професор кафедри Архітектури та збереження
об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО,*

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

i.korotun@chnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-6501-0902>

Баланюк Юліана Сергіївна

*кандидат політ.наук, асистент кафедри Архітектури та збереження
об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО,*

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

j.balaniuk@chnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-2940-1177>

ПОВТОРНЕ ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ НЕРУХОМОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ З АДАПТИВНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ, ЯК СПОСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ І ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ

Анотація: в статті висвітлюється процес пристосування та охорони об'єктів нерухомої культурної спадщини. Їх захист, а також використання, повинні розглядатися в процесі планування сталого міського розвитку, встановлюючи всі обмеження, пов'язані з використанням об'єкту, задля вдалого збереження в максимально автентичному вигляді. Використання нерухомої культурної спадщини для нових цілей або її охорони, реконструкції та облаштування представляє сьогодні великий виклик для архітекторів, урбаністів та компетентних служб охорони. Практика показала, що застосування заходів технічного захисту будівель культурної спадщини може забезпечити збереження пам'яток, проте їх тривале використання вважається превентивним методом збереження і є більш сприятливими, особливо маючи соціально виправдану мету. Виходячи з припущення, що основною метою адаптивного повторного використання нерухомої культурної спадщини є її оновлення та облаштування, а також створення позитивного іміджу, економічного прогресу та просування інтересів пам'ятки, в цій статті розглядаються результати та переваги адаптації успадкованого забудованого середовища шляхом аналізу трьох європейських укріплень: об'єктів національної культурної спадщини - Гогенверфен (Австрія), Люблянський замок (Словенія) та об'єкту Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО - Каркассон (Франція). Окрім того, в статті проаналізовано успішний досвід охорони

спадщини в Німеччині методом превентивної консервації, яка також включає в себе адаптацію та повторне використання.

Ключові слова: нерухома культурна спадщина; ЮНЕСКО; пристосування; превентивні заходи; повторне використання; популяризація.

Постановка проблеми. Щоб задовольнити сучасні соціальні потреби, більшість об'єктів культурної спадщини змінили своє призначення, тому критичне осмислення повторного використання забудованого культурного середовища має не аби яку актуальність. Використання нерухомої культурної спадщини для сучасних цілей, її оновлення, пристосування, облаштування сьогодні представляє великий виклик для архітекторів, містобудівників та відповідних служб охорони. Застосування заходів технічного захисту навколишнього середовища культурної спадщини може забезпечити її збереження для тривалого існування, проте європейська практика, яка досліджена в даній статті, доводить, що лише шляхом постійного грамотного використання будівель об'єкту можна досягти кращих результатів із збереження і утримання пам'ятки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальним напрямом у сфері збереження культурної спадщини є систематичні міждисциплінарні дослідження, необхідні для оцінки якості охорони пам'ятки і потенційних ризиків. Охорона культурної спадщини, її розвиток та державне регулювання неодноразово були метою дослідження науковців в Україні (В. Акуленко, М. Бевз, М. Дьомін, І. Коротун, О. Олійник, Ю. Івашко, М. Бірюкова, О. Гриценко, В. Горбик, О. Малишева, Ю. Опалько, В. Тимофієнко, В. Вечерський, Б. Колосок, Ю. Баланюк, В. Холодок). При цьому питання вдалого пристосування об'єктів культурної спадщини до викликів сьогодення залишається відкритим.

Метою публікації. Аналіз та вивчення успішного міжнародного досвіду є ключовий аспект в його імплементації на національному рівні. Профілактична охорона об'єктів культурної спадщини повинна ґрунтуватися на збереженні історичної структури, аналізу історії створення пам'ятника, історії використання і відновлення об'єкта з залученням широкого кола даних гуманітарних, соціальних і природничих наук, з урахуванням естетичних і технічних факторів. Успішний моніторинг пам'ятника вимагає добре навченої міждисциплінарної команди і повинен здійснюватися як довгострокова програма, включаючи і наукові дослідження та публікації.

Основна частина. Сьогодні будівля Резиденції митрополитів Буковини і Далмації у Чернівцях використовується як центральний корпус Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича. Після внесення цього об'єкту

до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, актуальним стало питання реорганізації та пристосування деяких зон на території Резиденції до потреб туристичної інфраструктури. Тому в ході реалізації поставлених цілей, актуальним є дослідження позитивного європейського досвіду. В останні десятиліття питання культурної спадщини позиціонується як важливий сегмент процесу сталого планування розвитку міст. Ревіталізація таких об'єктів насамперед включає активні методи, що використовуються з метою реконструкції будівлі чи ділянки, в першу чергу маючи на увазі відновлення з перетворенням функцій, адаптацією чи інтерполяцією або без них [1]. Розширення функцій будівель чи ділянок, які знаходяться під охороною, та їх повторне використання колись було неможливим. На сьогоднішній день існує точка зору, що лише об'єкти, що працюють та використовуються, можуть бути економічно, соціально та фізично стійкими. Явищам, які сприяють створенню на ділянці нового культурного шару, який стає спадком наступних поколінь, ніколи не слід перешкоджати або запобігати, що було досить поширеною справою в минулому. Однією з моделей відновлення та упорядкування нерухомої культурної спадщини сьогодні - є модель адаптивного повторного використання, також відома як пристосування або реконструкція. Модель передбачає функціональне перетворення будівлі або групи будівель шляхом адаптації її успадкованої фізичної структури [2].

Необхідність належного ставлення до архітектурної культурної спадщини регламентується Конвенцією Рада Європи «Про захист архітектурної спадщини Європи» (1985) в якій рекомендованими є наступні дії: 1) використання об'єктів що охороняються у світлі сучасних потреб; 2) пристосування старих будівель під нові цілі (коли це можливо); та 3) гармонізація заходів захисту з потребами сучасної економічної, соціальної та культурної діяльності [3].

За Венеціанською хартією «З охорони та реставрації нерухомих пам'яток та визначних місць» утилітарне використання нерухомих історичних пам'яток сприяє їх охороні; таке використання бажане, але без зміни архітектурної структури та декору споруди [4]. Тільки в рамках цих обмежень можуть бути дозволені зміни, яких вимагає еволюція звичаїв і побуту. При реорганізації нерухомої культурної спадщини імперативом стає збереження конструктивної структури будівлі та її архітектурного вираження. Адаптація та пристосування нерухомої культурної спадщини спрямоване на реконструкцію та облаштування простору, а також на створення позитивного іміджу, економічного прогресу та популяризації об'єкту. Цей процес описується як трансформація будівель чи ділянок з метою пристосування до сучасних тенденцій сталого розвитку.

Згідно із дослідженням впливової міжнародної організації Англійська спадщина (2012), нові будівельні або реставраційні роботи в історичних культових місцях повинні: 1) базуватися на розумінні культурного значення будівлі; 2) мінімізувати шкоду для особливих історичних, археологічних, архітектурних та мистецьких інтересів будівлі, її змісту та обстановки; 3) принести із собою суспільні вигоди, такі як забезпечення довгострокового використання будівлі, яка перевищує будь-яку шкоду, що завдається автентичності; і 4) досягти високих стандартів дизайну, майстерності та матеріалів [5].

Деякі країни запровадили політичну практику управління змінами в об'єктах культурної спадщини, таких як пристосування. Така політика щодо повторного використання об'єктів спадщини включає набір діяльностей для забезпечення мінімального впливу на цінності і автентичність будівлі. У цьому напрямку відзначають такі заходи, як жорсткий «фасадизм» - тобто вичищення будівлі та збереження фасаду. Хоча переважають естетичні та культурно-історичні причини збереження архітектурної цінності будівлі в цілому, практика «фасадизму» часто розглядається як компроміс між інвестором, який повинен задовольнити потреби та стандарти в будівництві, та компетентними службами захисту, які хочуть зберегти будівлі та їх культурно-історичне значення. «Фасадизм» також можна розглядати як компроміс між збереженням архітектурної спадщини та її знесенням, і тому цю практику однаково високо оцінюють і оскаржують [6].

Існує думка, що, аналізуючи поточний стан та досліджуючи фундаментальні проблеми будівлі чи ділянки, мультидисциплінарні групи експертів, дотримуючись вказівок, повинні обрати активні та пасивні методи адаптації культурної спадщини з метою її відновлення та реновації. Щоб проілюструвати переваги повторного використання в процесі охорони, відновлення та пристосування нерухомої культурної спадщини, обрано три наступні приклади, що належать до періоду середньовіччя: замок Гогенверфен (Австрія), замок Любляна (Словенія) та Каркассон (Франція) [9].

Гогенверфен представляє одне з найцікавіших досягнень середньовічного укріплення в Австрії, як з точки зору сміливого концептуального дизайну, так і вражаючої багатогранної конструкції. Вважається, що первісне укріплення мало просту дерев'яну конструкцію. У 15 столітті, в ході зміцнення фортифікаційних стін, Гогенверфен досяг свого теперішнього вигляду. У першій половині 20 століття більшість будівель укріпленого комплексу були знищені внаслідок пожежі. За часів нацистського панування замок використовувався як військовий навчальний центр, а після Другої світової

війни до 1987 року він знаходився у функціонуванні Зальцбургської поліцейської школи та паралельно почав розвиватись як туристичний центр.

Багато приміщень у будівлях зберегли своє первісне середньовічне призначення і завдяки адекватній реконструкції є свідченням минулого сьогодні. Та чимало приміщень були пристосовані під сучасні соціальні потреби і туристичну інфраструктуру, до прикладу перший поверх вежі функціонує як сувенірний магазин.

Ще одна кімната замку (датується 11 століттям) спочатку використовувалася для зберігання зброї, а іноді і як в'язниця. Проте сьогодні вона повністю відремонтована, адаптована і використовується як багатоцільовий зал для випадкових виставок, промоції різноманітних подій, тут іноді розміщують сцену для музичних вистав. Весь комплекс замку Гогенверфен надає можливості для проведення різних видів заходів - сімейних зборів, весіль, музичних чи ділових заходів, симпозіумів. Події проводяться у ідилічному дворі форту, сільському ресторані та кафе. Протягом літніх місяців відвідувачі також можуть насолоджуватися іншими вечірніми програмами та заходами, включаючи концерти та вистави. Завдяки своєму історичному значенню та специфічним архітектурним композиціям замок Гогенверфен, безперечно, зберігає впізнавану ідентичність. Рішення щодо реконструкції та облаштування, що з'явилися в результаті ретельно спланованого підходу, цілком узгоджувались із цим. Зростаючій популярності об'єкту явно сприяв знаменитий американсько-британський фільм «Де орли сміються» 1968 року, найцікавіші сцени якого були зняті саме в Гогенверфені [7].

Посеред історичного центру міста Любляна, на 376-метровому пагорбі, знаходиться Люблянський замок, укріплене Старе місто. Завдяки своєму унікальному положенню в минулому він служив надійним притулком, стратегічним пунктом або місцем проживання. В даний час Люблянський замок з його околицями є місцем відпочинку для громадян та привабливим туристичним об'єктом. Разом із старим міським центром він був оголошений пам'ятником культури в 1986 р. З 2000 р. до теперішнього часу тут проводиться Люблянський фестиваль, який відповідає за насичену культурну програму та інші заходи в замку. У минулому вежа Стрільців виконувала роль порохової вежі - на зовнішніх сторонах міських стін досі є добре помітні бійниці. У середині минулого століття вежу було реконструйовано за планами архітектора Бориса Кобета - її пристосували під ресторан.

Головний зал замку був відремонтований у 2003 році. Його витягнута середньовічна форма повністю збережена та оснащена сучасними технічними пристроями (пересувна сцена на кілька рівнів, рухомі балки, приховане освітлення, тощо). Зараз він використовується для культурних заходів

(концертів, виставок та театральних вистав), різноманітних світських заходів, святкових прийомів, медіаконференцій, лекцій, симпозіумів, показів мод, тощо. Під Палацом у 2011 році було відбудовано низку збережених тюремних камер, які достовірно відображають архітектуру, обладнання, умови та історичні події, включаючи голограми в'язнів.

Внутрішній дворик з усіх боків означений архітектурним каркасом. З одного боку, внутрішній дворик просторий, оскільки його центральна поверхня рівна і вкрита кам'яними плитами, а з іншого - присутні багато різноманітних архітектурних елементів, які створюють чудову композицію. У дворі, який розділений на рівні ділянки з неправильною формою, сьогодні проводяться концерти, театральні вистави, прийоми тощо. Дослідження Люблянського замку та його багате минуле, безумовно, вдало доповнюються технічними пристроями, спрямовані на більш відповідну презентацію культурної спадщини. Окрім хронологічного розвитку Люблянського замку, відвідувачі можуть також отримати детальні пояснення його архітектурних деталей та археологічних досліджень, а також почути легенди, якими оповитий замок протягом останніх століть [8].

Укріплене місто Каркассон розташоване на півдні Франції, за 90 км на південний схід від Тулузи. У своєму нинішньому вигляді Каркассон є видатним прикладом середньовічного укріпленого міста, де масивні оборонні стіни оточують замок, інші будівлі, готичний собор та нижнє місто. Каркассон також має велике значення через те, що в 19 столітті архітектор Віоле ле Дюк, один із засновників сучасної пам'яткоохоронної науки, розпочав тривалий процес реконструкції. Після Страсбурга, Парижа та Авіньйону Каркассон є четвертим французьким містом, яке входить до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО з 1997 р. Багато середньовічних укріплених міст Європи можуть похвалитися збереженими сегментами своїх укріплень, але цілісний містобудівельний-архітектурний ансамбль, такий як Каркассон можна зустріти вкрай рідко. Історичні та політичні обставини в середині 19 століття, а також стрімке демографічне та економічне зростання вплинули на більшість міст, середньовічні стіни часто замінювались кільцевими дорогами, та бульварами. З різних історичних та географічних причини місто Каркассон не зазнало такої трансформації та зберегло свій власний автохтонний вигляд, що сьогодні надає можливості свідчити про нього як про одне з найбільш значущих середньовічних укріплень у Європі [9].

Сьогодні в нижньому місті Каркассон є велика кількість закладів громадського харчування. Одним з них є Hotel de la Cité Carcassonne, розташований у центральній частині середньовічної фортеці. Звідси відкривається неймовірний панорамний вид на міські стіни. У південній

частині укріпленого міста Каркассон, Музей школи дозволяє дітям, батькам, вчителям та іншим зацікавленим відвідувачам досліджувати атмосферу місцевої школи періоду 3-ї та 4-ї Французької Республіки. У п'яти музейних кімнатах виставлені всі навчальні матеріали, що використовували у школах з 1880 по 1960 рік.

Одним з найпрестижніших фестивалів у Франції є Festival de Carcassonne, під час якого відбуваються театральні вистави, опера, вечори класичної музики, танці та концерти по всьому місту, а також він приваблює велику кількість туристів. Щороку, в середині липня, з Каркасона стартує 164-кілометровий велопробіг на Тур де Франс, який закінчується в Монпельє [10].

В останнє десятиліття в Німеччині сформувалася ціла галузь, що отримала назву превентивної або профілактичної консервації. Основоположна Директива Європейського Союзу реставраторів (ЕССО) про професії реставратора, прийнята в 1993 році, відносить превентивну консервацію поряд з практичної консервацією і реставрацією до основних обов'язків реставратора. Превентивна консервація «являє собою непряме втручання, спрямоване на запобігання руйнування і заподіяння шкоди, яке створює оптимальні передумови для збереження культурного надбання та його змісту в стані, що уможливило його публічне використання» [11]. Ключовим документом в області превентивної консервації на сьогоднішній день є «Принципова угода», документ, прийнятий в м. Вантаа в 2000 році. Ця угода, підписана в рамках Європейської ініціативи PCStrat («Towards a European Preventive Conservation Strategy»), визначає базові умови для здійснення превентивної консервації, яка включає коректне поводження з культурним надбанням, а також його використання, транспортування, оптимальні умови зберігання і експонування в музеях (якщо мова йде про рухому спадщину) [12]. Однак чіткого визначення того, які обмеження існують для публічного використання пам'яток, не існує.

Наприклад, з 2004 р на факультеті збереження культурної спадщини в Інституті прикладної науки і мистецтва в м. Хільдесхайм була відкрита освітня програма «Превентивна консервація», а в листопаді 2006 року на засіданні Інституту вже обговорювалися актуальність і багатоплановість превентивної консервації, досвід її реалізації в європейських країнах [13]. Тоді були сформульовані «Основні напрямки превентивної діяльності з профілактики охорони об'єктів Всесвітньої Спадщини в Німеччині». На їх підставі центр Всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО розробив і здійснює програми, спрямовані на створення міжнародної мережі превентивної консервації та моніторингу [13]. Однією з форм такої діяльності є підтриманий ЄС проект «Семінари з превентивної консервації та моніторингу архітектурної спадщини» (SPRECOMAN) [14]. Можна констатувати, що в даний час превентивна

консервація займається наступними аспектами: чистотою повітря, наявністю в повітрі шкідливих речовин, режимом вологості, кондиціонуванням, освітленням, захистом від ультрафіолетового та теплового випромінювання, питаннями будівництва. Комплекс заходів доповнюється питаннями перевезення та навантаження, безпеки і протипожежного захисту, оптимізації приміщень складів, виставкових залів, робочих кабінетів, вітрин, пакувальних і будівельних матеріалів. Останнім часом цей список доповнений біозахистом, моніторингом умов навколишнього середовища, контролем умов зберігання, фіксацією ушкоджень, оцінкою і аналізом ризиків, інформацією для відвідувачів і громадськості, включаючи і підготовку персоналу, розробкою туристичної інфраструктури.

Основні напрямки превентивної діяльності з охорони культурної спадщини включають і питання юридичної профілактичної охорони, фінансової підтримки, включення превентивних заходів в документи ще на етапі заявки на отримання статусу об'єкта Всесвітньої спадщини; дослідження і практичні міждисциплінарні проекти, заходи по використанню землі і планування забудови; моніторинг і створення банку даних, відновлення і розвиток традиційних засобів ремонту і обслуговування, стратегії охорони і плани управління розвитком превентивної діяльності, вивчення тривалості використання об'єктів, участь громадськості в питаннях превентивної охорони; контроль за діяльністю державних, громадських і церковних установ, за використанням фінансової підтримки. Обґрунтовується думка про те, що профілактична охорона і довгострокове обслуговування є найбільш економічними способами захисту пам'ятників, а значить повинні фінансуватися.

Висновки. Згідно з аналізом та порівнянням вибраних прикладів вдалої практики можна зробити висновок, що адаптивне повторне використання як сегмент більш широкого процесу відродження культурної спадщини є однією з ефективних та стійких моделей захисту, реставрації та збереження об'єктів нерухомої культурної спадщини, що може бути відповідною платформою для розробки нового концептуально-методологічного підходу в наших умовах. Визнаючи надзвичайну складність, яку кожен із проаналізованих прикладів несе із собою, наступне можна визнати ключовим орієнтиром - архітектори, містобудівники та консерватори повинні мати більш конкретне та всебічне ставлення до вибору методів пристосування, консервації та реставрації, а також дотримання контексту часу, в якому були створені ці цінні пам'ятки, час, якому вони належать зараз, і майбутній час. Оскільки вразливість цього виду культурної спадщини може призвести до її знищення, проаналізовані приклади та досвід країн Європейського Союзу вказують на можливості та важливість її

збереження, регулювання та повторне використання. Сучасні тенденції у цій галузі в основному засновані на принципі збереження автентичності пам'яток культури з елементами сучасного пристосування, сприяючи задоволенню сучасних як культурно-історичних, так і туристичних потреб. Також, очевидно, що просторова композиція існуючих будівель чи ділянок може давати можливість для впровадження нових цілей, функцій та видів діяльності, де нові цілі, як правило, передбачають поєднання комерційного та культурно-мистецького змісту з двох причин. Перший - досягнення економічної вигоди, а другий - підкреслення ідентичності місця та пропаганда його символічних та культурно-історичних цінностей.

В аналізованих випадках відзначений значний ступінь туристичної організації та презентації культурної спадщини. Дослідження показує, що сама адаптація повинна відбуватись відповідно до політики управління об'єктом спадщини та стандартних загальноновизнаних заходів з охорони та збереження культурної спадщини, які активно підтримуються країнами ЄС.

Список джерел

1. Bullen, P.A. and Love, P.E.D. (2011), "Adaptive reuse of heritage buildings", *Structural Survey*, Vol. 29 No. 5, pp. 411-421. URL: <https://doi.org/10.1108/02630801111182439> (дата звернення: 26.08.2021).
2. Bullen, P. and Love, P. (2011), "Factors influencing the adaptive re-use of buildings", *Journal of Engineering, Design and Technology*, Vol. 9 No. 1, pp. 32-46. URL: <https://doi.org/10.1108/17260531111121459> (дата звернення: 26.08.2021).
3. Конвенція про охорону архітектурної спадщини Європи від 03.10.1985 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_226#Text (дата звернення: 26.08.2021).
4. Міжнародна хартія з охорони й реставрації нерухомих пам'яток й визначних місць (Венеціанська Хартія) // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_757#Text (дата звернення: 26.08.2021).
5. English Heritage (2012). *New Work in Historic Places of Worship*, English Heritage, London. URL: <http://www.hrballiance.org.uk/wp-content/uploads/2015/01/places-of-worship-2012.pdf> (дата звернення: 26.08.2021).
6. О.А.Егорова. Реставрация памятников архитектуры и проблема фасаадизма. Вестник гражданских инженеров, 2017, №1 (60) с.16-22.
7. Hohenwerfen castle. Salzburg burgen and schlosser. URL: <https://www.salzburg-burgen.at/en/hohenwerfen-castle/> (дата звернення: 26.08.2021).

8. Ljubljana castle. URL: <https://www.ljubljanskigrad.si/> (дата звернення: 26.08.2021).
9. Список всесвітньої спадщини ЮНЕСКО: Historic Fortified City of Carcassonne. №345 // UNESCO World Heritage list. URL: <http://whc.unesco.org/en/list/345> (дата звернення: 26.08.2021).
10. The Cite of Carcassonne. URL: <http://www.carcassonne.culture.fr/> (дата звернення: 26.08.2021).
11. ECCO Professional guidelines. General Assembly of European Confederation of Conservator Restorers' Organizations (ECCO). URL: <https://conservacion.inah.gob.mx/normativa/wp-content/uploads/Documento140.pdf> (дата звернення: 26.08.2021).
12. Resolution of the Vantaa Meeting. National plan for preventive conservation. P.28-32 URL: <https://www.culturaydeporte.gob.es/planes-nacionales/gl/dam/jcr:e9b524ac-ce68-4a2a-8d5b-ae5d6d456e54/10-preventiva-eng.pdf> (дата звернення: 26.08.2021).
13. Schädler-Saub U. Weltkulturerbe Deutschland. Präventive Konservierung und Erhaltungsperspektiven / Internationale Fachtagung des Deutschen Nationalkomitees von ICOMOS, der Hochschule für angewandte Wissenschaft und Kunst Hildesheim / Holzminden / Göttingen und der Diözese Hildesheim in Zusammenarbeit mit der Evangelisch-lutherischen Landeskirche Hannovers, Hildesheim, 23. bis 25. November 2006. (ICOMOS, Hefte des Deutschen Nationalkomitees XLV). (Schriften des Hornemann Instituts, Bd. 10). - Regensburg: Schnell & Steiner, 2008. - 188 s.
14. Seminars preventive conservation and monitoring of the architectural heritage. European Commission. URL: <https://cordis.europa.eu/project/id/44131/reporting> (дата звернення: 26.08.2021).

References

1. Bullen, P.A. and Love, P.E.D. (2011), "Adaptive reuse of heritage buildings", Structural Survey, Vol. 29 No. 5, pp. 411-421. URL: <https://doi.org/10.1108/02630801111182439> (in English).
2. Bullen, P. and Love, P. (2011), "Factors influencing the adaptive re-use of buildings", Journal of Engineering, Design and Technology, Vol. 9 No. 1, pp. 32-46. URL: <https://doi.org/10.1108/17260531111121459> (in English).
3. Convention for the Protection of the Architectural Heritage of Europe [Konvenzija pro ohoronu arhitekturnoi spadsczyny Evropy] (1985) // Data base «Ukrainian law»/VR of Ukraine. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_226#Text (in Ukrainian).
4. International Charter for the Protection and Restoration of Immovable Monuments and Sites (Venice Charter) [Mizhnarodna hartia z ohorony i restavrazii

neruchomychpamiatik I vyznachnysh miss (Venezianska hartia)] (1964) // Data base «Ukrainian law»/VR of Ukraine. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_757#Text (in Ukrainian).

5. English Heritage (2012). New Work in Historic Places of Worship, English Heritage, London. URL: <http://www.hrballiance.org.uk/wp-content/uploads/2015/01/places-of-worship-2012.pdf> (in English).

6. O.A.Egorova. (2017) Restoration of architectural monuments and the problem of facadeism. [Restavrazia pamiatnykiv arhitektury i problemy fasadyzmu] Civil Engineers Bulletin, №1 (60), 16-22. (in Russian)

7. Hohenwerfen castle. Salzburger burgen and schlosser. URL: <https://www.salzburg-burgen.at/en/hohenwerfen-castle/> (in English).

8. Ljubljana castle. URL: <https://www.ljubljanskigrad.si/> (in English).

9. UNESCO World Heritage list: Historic Fortified City of Carcassonne. №345 // UNESCO World Heritage list. URL: <http://whc.unesco.org/en/list/345> (in English).

10. The Cite of Carcassonne. URL:<http://www.carcassonne.culture.fr/> (in English).

11. ECCO Professional guidelines. General Assembly of European Confederation of Conservator Restorers' Organizations (ECCO). URL: <https://conservacion.inah.gob.mx/normativa/wp-content/uploads/Documento140.pdf> (in English).

12. Resolution of the Vantaa Meeting. National plan for preventive conservation. P.28-32. URL: <https://www.culturaydeporte.gob.es/planes-nacionales/gl/dam/jcr:e9b524ac-ce68-4a2a-8d5b-ae5d6d456e54/10-preventiva-eng.pdf> (in English).

13. Schädler-Saub U. Weltkulturerbe Deutschland. Präventive Konservierung und Erhaltungsperspektiven / Internationale Fachtagung des Deutschen Nationalkomitees von ICOMOS, der Hochschule für angewandte Wissenschaft und Kunst Hildesheim / Holzminden / Göttingen und der Diözese Hildesheim in Zusammenarbeit mit der Evangelisch-lutherischen Landeskirche Hannovers, Hildesheim, 23. bis 25. November 2006. (ICOMOS, Hefte des Deutschen Nationalkomitees XLV). (Schriften des Hornemann Instituts, Bd. 10). - Regensburg: Schnell & Steiner, 2008. - 188 s. (in German).

14. Seminars preventive conservation and monitoring of the architectural heritage. European Commission. URL: <https://cordis.europa.eu/project/id/44131/reporting> (in English).

Аннотация

Коротун Ирина Вадимовна, Доктор архитектуры, профессор кафедры архитектуры и охраны Всемирного наследия ЮНЕСКО, Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича.

Баланюк Юлиана Сергеевна, кандидат полит. наук, ассистент кафедры архитектуры и охраны Всемирного наследия ЮНЕСКО, Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича.

Повторное использование объектов недвижимого культурного наследия с адаптивными элементами, как средство сохранения и популяризации

В статье освещается процесс приспособления и охраны недвижимого культурного наследия. Культурное наследие само по себе является уникальным и незаменимым богатством и ресурсом. Его защита, а также использование, должны рассматриваться в процессе планирования устойчивого городского развития, применяя ограничения в использовании объекта, с целью сохранения этого богатства для будущих поколений в максимально аутентичном виде. Вместе с тем следует учитывать тот факт, что для удовлетворения современных социальных нужд, большинство объектов культурного наследия изменили свое предназначение, поэтому критичное осмысление повторного использования застроенной культурной среды имеет особую актуальность. Использование недвижимого культурного наследия для современных целей, его обновление, приспособление, устойчивое развитие сегодня представляет большой вызов для архитекторов, градостроителей и соответствующих служб охраны. Применение мер технической защиты окружающей среды культурного наследия может обеспечить ее сохранность для длительного существования, однако европейская практика, исследована в данной статье, доказывает, что только путем постоянного грамотного использования зданий объекта можно достичь лучших результатов по сохранению и содержанию памятника.

Ключовые слова: недвижимое культурное наследие; ЮНЕСКО; адаптация; превентивные методы; повторное использование; популяризация.

Annotation

Korotun Iryna Vadimivna, Doctor of Architecture, professor of Department of Architecture and World Heritage sites preservation. Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University.

Balaniuk Yuliana Sergiivna, PhD, assistant of Department of Architecture and World Heritage sites preservation. Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University.

Reuse of immovable cultural heritage sites with adaptive elements as a way of preservation and promotion

The article highlights the process of adaptation and protection of immovable cultural heritage. Cultural heritage is an exclusive and irreplaceable property and source, and its preservation, as well as its use, must be considered within a process of sustainable urban development planning, creating all the boundaries connected with its use in order to transfer this treasure to future generations in a way that preserves its authenticity. Although, since ancient times, the built environments have changed their purpose to fit modern social needs in a rather pragmatic way. The use of immovable cultural heritage for contemporary purposes, or its renovation and adaptation, today presents a great challenge for architects, urban planners, and relevant protection authorities. The application of technical protection measures on cultural heritage built environment can guarantee their conservation with a limited lifetime, but for long-term existence and ensuring protection it is more satisfactory if they have some modern socially justified use. One of the models of restoration and adaptation of immovable cultural heritage is the model of adaptive reuse, also known as renovation or conversion. The model implies a functional transformation of a building or group of buildings through the adaptation of its inherited physical construction. Based on the assumption that the main purpose of adaptive reuse of immovable cultural heritage is its regeneration and adaptation, as well as creating of a positive reputation, economic growth and promotion of a site, , this article considers the effects and benefits of new purposes that have been reached in the process of adaptation of the inherited built environment through analysis of three European fortifications - Hohenwerfen (Austria), Liubliana Castle (Slovenia) and Carcassona (France). In addition, the paper discusses preventive conservation methods for the restoration and adaptation of this type of properties and heritage in Germany.

Today, the building of the Residence of Bukovinian and Dalmatian Metropolitans in Chernivtsi is used as the main building of Chernivtsi National University named by Yuriy Fedkovich. So, the model of reusing has been practicing her since 1875. But the building didn't need any adaptation or intervention after its original destination. But after including the building of Residence into the UNESCO World Heritage List, some reorganization issues, connected with tourist infrastructure, became especially relevant. Therefore, study the positive European experience is actual for such type of heritage, where this adaptation process is extremely necessary.

Keywords: immovable cultural heritage; UNESCO; reuse; adaptation; preventive methods; popularization.